

Sentits i sintaxi del verb *entendre*

Robert Gómez-Ten i Salvador Oliva

I. OBJECTIUS

Aquest assaig intenta estudiar els diferents sentits del verb *entendre*, les seves possibilitats sintàctiques, així com les possibilitats de les pronominalitzacions que admet i els canvis de sentit que la presència de determinats pronoms provoquen. Es farà una distinció entre els clítics segons siguin clítics inherents o pronoms¹. Agafarem com a punt de partença i referència el DIEC2.

Les abreviatures utilitzades són les següents:

- SN: sintagma nominal
- SP: sintagma preposicional
- SADV: sintagma adverbial
- COD: complement d'objecte directe
- COR: complement d'objecte regit
- V. tr: verb transitiu
- V. intr: verb intransitiu
- V. pron: verb pronominal

II. LES DADES SEGONS EL DIEC2

Les dades que presenta aquest diccionari són les següents. Només comentarem cada accepció quan sigui necessari i, pel que fa al marc sintàctic, indicarem només els elements regits.

1 v. intr. Intervenir en un afer. *Ell no podia entendre en la venda de la casa.*

2 v. tr. Tenir intenció (de fer alguna cosa). *Entenc donar-li la meitat de la meva fortuna.*

3 (a) v. tr. Percebre amb la intel·ligència el sentit (d'alguna cosa), tenir la intel·ligència, una idea clara (d'alguna cosa). *És ucraïnès i encara no entén el català. Entén el català, però no el parla. Tu vas dir una cosa, i ell en va entendre una altra. Entendre les matemàtiques. Un zel mal entès.*

3 (b) No hi ha definició. *PER EXT Perdoni: no l'he entès. És un home que no sap fer-se entendre. No us entenc: no sé el que voleu dir. Ja t'entenc: ja conec el que vols, el que intentes.*

Comentari: El sentit és 'comprendre', però amb el COD animat. Quan no és animat ni tampoc una frase, el sentit és el mateix que 3 (a).

3 (c) No hi ha definició: *Segons jo entenc.*

Comentari: l'exemple que hi ha indica que el sentit és 'creure, tenir una certesa'. L'exemple també mostra que el COD es pot ometre. De fet, és el mateix verb que es descriu en 3 (d).

3 (d) v. tr. Jutjar, opinar que. *Jo entenc que seria millor fer-ho ara.*

Comentari: 3 (c) i 3 (d) són, de fet, el mateix verb. La definició podria ser 'opinar, jutjar, creure, etc.'. El règim és S + COD (frase). La falta de COD de 3 (c) es pot considerar que és equivalent als pronoms neutres *ho* o *això*, perquè el context ja ho indica.

3 (e) No hi ha definició: *No entendre-hi un borrall, No entendre-hi futil·la, De cine, no hi entén ni un borrall.*

Comentari: De fet, el sentit del verb és el mateix que en 5 (a). *Ni un borrall i futil·la* no està subcategoritzat pel verb. Potser estaria bé considerar que són sintagmes verbals lexicalitzats.

4 (a) v. intr. pron. Posar-se d'intel·ligència, anar d'acord. *Ell i jo ens entenem amb mitja paraula. Em vaig entendre perfectament amb el seu pare. Són dos que s'entenen molt bé.*

Comentari: els exemples del DIEC2 mostren que, quan el subjecte és en singular, el règim és SN

¹ Des d'aquí donem les gràcies a Gemma RIGAU pel guiatge i les indicacions en la tasca de redacció d'aquest treball.

subjecte + COR: *Em vaig entendre perfectament amb el seu pare*. El COR pronominalitza amb *hi*: *Amb el seu pare, m'hi vaig entendre perfectament*. En l'exemple *Ell i jo ens entenem amb mitja paraula*, el SP ha de ser un adjunt de frase, perquè no pronominalitza: **amb mitja paraula, ell i jo ens hi entenem*. Quan el subjecte és en plural, *Són dos que s'entenen molt bé*, som davant un model com *barallar-se*: *En Joan es baralla amb en Pere, En Pere i en Joan es barallen*. Es tracta de verb recíprocs o simètrics que prediquen holísticament (o globalment) d'una pluralitat d'individus.

4 (b) No hi ha definició. Com s'entén?

Comentari: El sentit és 'comprendre'. EL DIEC2 no observa que el clític de l'exemple és una marca de canvi de règim verbal. La pronominalització del verb causa que el COD passi a fer de subjecte. Per exemple: *Ningú no entén el que va passar > No s'entén el que va passar*. L'exemple del DIEC2 no diu que el subjecte és originalment un COD que ha passat a fer de subjecte.

4 (c) No hi ha definició.

Comentari: Els exemples del DIEC2: *No entendre's de raons / de romanços* indiquen que el sentit és semblant al de 'no voler saber res de'. L'ús és exclusivament en forma negativa.

4 (d) Tenir relacions amoroses. *La Natàlia s'entenia amb el seu cunyat. En Pau i la Teresa s'entenen*.

Comentari: aquesta accepció no accepta cap SADV. Si hi apareix, deixa de tenir el sentit sexual: *En Pau i la Teresa no s'entenen gaire bé*.

5 (a) *v. intr.* Ésser intel·ligent en alguna cosa. *No hi entenc. En Pere no hi entén de / en política. De política / en política, en Pere hi entén força*.

Comentari: tot sembla indicar que, en aquesta accepció, necessita el clític *hi* quan el SP està dislocat. Per exemple: *Sí que hi entén, de futbol*. Sembla que aquest clític és necessari, ja que una frase com la següent: *En Joan entén de futbol* és poc espontània per a algú no valencià. És important destacar que el SP pronominalitza amb *hi* malgrat que la preposició és *de*.

5 (b) *v. intr. pron.* Veure amb claredat una situació, un problema, per a poder obrar amb eficàcia. *T'hi entens? Sí que m'hi entenc. No m'hi entenc*.

Comentari: Una frase com *Amb l'àlgebra, m'hi entenc força bé*. Quan el SP apareix sense pronominalitzar, el clític *hi* és obligatori: **Amb àlgebra m'entenc força bé*. Conseqüentment, com que és un clític necessari en aquest ús, el verb és *entendre-s'hi*.

III. PROPOSTA

Les diferents accepcions del verb *entendre* difereixen en el règim que porten i també en el sentit. I, pel que fa a la naturalesa del subjecte i de les altres funcions sintàctiques, també difereixen per la naturalesa d'aquestes funcions. Si agafem com a primer criteri les funcions sintàctiques, podríem reformular la descripció d'aquest verb de la manera següent:

1. ENTENDRE

(1) *V. tr.* SN subjecte animat + SN COD animat, inanimat o frase / (Sentit: 'comprendre')

No t'entenc.

És ucraïnès i encara no entén el català.

No entenc que el teu millor amic et volgués enganyar.

Ja entenc el que va passar.

Entenc que seria millor fer-ho ara.

(2) *V. tr.* SN subjecte animat + COD frase / (Sentit: 'creure, tenir la convicció')

Jo entenc que seria millor que se n'encarregués en Joan.

El COD pot no aparèixer en casos com els següents:

Segons jo entenc, D'acord amb el que jo entenc.

Quan desapareix el subjecte, apareix el clític del tercer paradigma. Només hi pot aparèixer *es*. És una forma verbal pronominal. Exemple:

S'entén que no ho vulgui fer.

(3) (a) V. intr. pron. SN subjecte animat + SP COP animat + SADV / (Sentit: 'posar-se d'acord'). O bé (b): V. intr. pron. SN subjecte animat plural + SADV

- (a) *La Maria s'entén molt bé amb la Mercè.*
 (b) *La Maria i la Mercè s'entenen molt bé.*

La variant (b) és un cas de verbs usats com a predicats simètrics o recíprocs que necessiten predicar d'una pluralitat i o bé l'expressa el subjecte o la completa un complement comitatiu; la mateixa que trobem en altres verbs com ara *barallar-se*, o com l'exemple següent.

(4) (b) V. intr. pron. SN subjecte animat + SP COR animat / (sentit: 'tenir relacions sexuals'). O bé (b) V. intr. pron. SN subjecte animat plural

- (a) *En Joan s'entén amb la Maria.*
 (b) *En Joan i la Maria s'entenen.*

La variant (b) té la mateixa explicació que hem vist en l'exemple anterior.

(5) V. intr. Subjecte animat + SP COR regit i inanimat (preposicions *de* i ocasionalment *en* / (Sentit: 'saber de què va', 'Saber el funcionament d'una cosa')

- Jo, de futbol, hi entenc bastant.*
En Pere, de matemàtiques, no hi entén res.
En política, hi entenc bastant.

Destaquem que el primer diccionari que reconeix la preposició *de* és el *Diccionari d'ús dels verbs catalans* de J. Ginebra i A. Montserrat (amb la col·laboració de X. Rull i A. Saperas). Apareix tan sovint amb

el complement d'objecte regit dislocat que les frases següents ens poden semblar poc acceptables per a algú no valencià:

- Jo entenc bastant de futbol.*
En Pere no entén res de matemàtiques.
Jo entenc bastant en futbol.
En Pere no entén res en matemàtiques.

2. ENTENDRE-S'HI

(6) V. intr. pron. SN Subjecte animat + SP COR inanimat (Sentit: 'veure amb claredat')

T'hi entens, en aquest embolic?

El clític *hi* sembla pronominalitzar el SP, però, de fet s'ha convertit en un clític inherent. Efectivament: no podem dir **T'entens en aquest embolic?*

IV. CONCLUSIÓ

Els exemples (1 i 2) del DIEC2 *intervenir en un afer* o *tenir la intenció de* ja s'han convertit, pràcticament, en arcaïsmes. I, pel que fa als exemples del DIEC2, *no entendre-hi ni un borrall*, o *ni futil·la* o *no entendre's de raons* són frases fetes que van sempre en forma negativa.

Hem passat, doncs, en la pràctica, de 13 accepcions a 6, menys de la meitat, i alhora hem pogut especificar el règim de cada accepció. Amb això no fem res més que mostrar la necessitat d'una millora lexicogràfica en els nostres diccionaris, que necessiten reformular les entrades lexicals més reduïdes i precises, i que l'IEC o qualsevol altra entitat s'haurien de proposar aquesta tasca com més aviat millor. ■